

Felvidéki Híradó.

VEGYESTARTALMÚ HETILAP.

A Magyarországi Kárpát Egyesület Herceg Szász Coburg-Gothai Fülöp Ő királyi fensége védnöksége alatt álló Szittnya Osztályának közlénye.

Előzetesi ára:

Egész évre . . . 33 frt — kr.
Fél évre . . . 17 — 50
Negyed évre . . . 8 — 80

Felolvasó szerkesztők:

VÖRÖS FERENCZ és NAGY ISTVÁN.

A lapaszerkesztésért illető közleményeket kérjük Tur-Szt.-Mártonba küldeni!

Megjelenik minden vasárnap.

Hivatalos hird-tészek díja:

100 szögig 2 frt., ezentúl minden megkezdett száz szöngig 30 kerral több.

Hajdan és most.

Selmeczbánya, 1887. jan. 29.

II.

„Hajdan és most“ című közleményében előbbi számunknak azt a kérdést vetettük fel, hogy mire kellene vezetnie bennünket azon körülménynek, hogy a szegénység nyomorának enyhítésére az egyes társadalmi tényezők nem működnek oly egyöntetien közre ma mint egykor?

Bárki is megfelel velünk e kérdésre, ha az alábbi sorokat elolvassa.

A közelmúlt ünnepek napjaiban az igazi nyomorok nem egy hajlékban volt alkalmam megfordulni, s a kép, mely itt élelem tárult, még mindig előttem van, s előttem marad is.

Látom még azt a tisztességes arczú gyönyedt alakot, kinek vállait 75 év nehez terhe nyomja. És minő évek!

Egy negyed század előtt vette ki kezéből a betegség a tíf. melylyel kenyerét keresé, s e 75. zázad megette a félszázad tisztességes keresményét. Ha most azt kérditek tőle, hogy mikor evett utoljára meleg levest, csak habozva adhat feleletet, mert a különös kegyből nyert havi segélyből csak 3 és egyharmad kr. jut neki egy napra; ebből csak teje telik, de leveles nem.

Most is ott áll szülészékén, kinek kis ablakán a Kalváriára s várja a . . . halált. Az emberektől nincsen semmi várni valója, tüléle minden rokonát, s mindennapi imájában arra kéri a Teremtőt, küldjén el hozzája valahára gyászövetét, ki őt az élet terhétől megszabadítaná.

Oly szívesen segítenék rajta, de még csak tanácsot sem adhatok neki, mert. . . .

*

Az a halvány virága 17 tavasz-nak, ki Selmecz egyik félreúsz utzájába vonult néhány rozott bútordarabjából álló örökségével s egy ablakos kis szobájából csak akkor megy emberek elé, ha kész munkát visz a megrendelőnek, vagy új megrendelést keres, szintén száznál több kinek elhagyatottsága szegényére válik a jelenlegi társadalmi viszonyoknak.

„Finom fehér az újja
Szeme királynénak se szebb“
Csak őlt, őlt, őlt.
S keresete mi? szalmaigy.
S száraz kenyőrhéj s rongyai.

Az elmúlt ünnepeket még magányosan tölté; igaz, nyomorban, de hite, reményét táplálva mégis jövője iránt, buzgógn imádkozott a Mária kép előtt. Vajjon a jövő ünnepeken meglesz-e még hite, reménye, s tud-e majd buzgógn imádkozni s a nyomorral együtt nem fogja-e lelki nyugalma is elhagyni?

Hát az a sok árva és özvegy, ki legnagyobb nélkülözések közt tölti napjait, éjjelt nappalá téve folytonos munka között, mit vétet a sors ellen, hogy abból a sok adományból, melyet Selmecz város közönsége a jótékony-ság oltárán évente áldoz, nekik nem juttat?

Az ő elhagyatottságuk oka közös azé a 75 éves agg nővel s ama 17 éves szép leánnyal. Ha a kinevart szolgálattában állottak volna szüleik, férjeik, az állam gondoskodott volna róluk.

Ha evangélikusok volnának, az ev. nőegylet venné pártfogásába őket. Ha zsidók volnának, a felekezeti fajszereget istápolna őket.

De mert katolikus nőegylet még nincs, ezek a szegények sem

számíthatnak egyéb segélyre, mint a szegényalapéra; ehhez azonban nagyon is sokan vannak, semhogy bajukat enyhíthetné.

Ezek után — azt hiszem — könnyen megadhatjuk a feltett kérdésre részben a feleletet, mely nem lehet más, mint az, hogy a lakítsunk k a t h. nő e g y l e t e t !

A vegetarianismusról.

Hogy vannak emberek, kik kizárólag növénytápszer mellett évekig élnek, néhány vegetarianus mindenesetre bebizonyította. Ezzel azonban nem bizonyították be azt, hogy bármely tekintetből is jobban fejlődtek, mint hasonló körülmények között hústáplálkozás mellett. Azonkívül ki kell emelnünk, hogy igen kevés azok száma, kiknek sikerült e próbát kiállniok. A vegetarianusok nagyob részét a növénytápszer mellett tejfel, cukorral, sajttal és tojással táplálkoznak.

A vegetarianischer Rundschau című lap két lejtely évfolyamában csak 4 személyt találtam felemlítve, kik több időt az kizárólag csak növénytápszerből éltek. És pedig Kruhl Agost 1 évig, Schultz, postaküldő háromnegyed évig, Florot örnagy és Miss Böcken Anna 3 hónapig táplálkoztak növénytápszerrel. Azonban ezen közleményben is, úgy látom, hiányzik ezen megjegyzés, hogy e névezettek levesükbe tejet nem öntöttek.

Magok a trappisták is, a keresztény szerzetes rendek szigorúbbjai, kikre a vegetarianusok annyiszor hivatkoznak, a kik húst és halat teljesen mellőznek, a növény-tápszerrel táplálkoznak. A tojás csak betegnek van megengedve. E mellett fontolóra veendő, hogy a szerzetesek más tekintetben is ahornis életet élnek. Az ember nemcsak ifjkorában, hanem egész életén keresztül növekszik. Ha a normális növekedés szabály-

tan életmód által megakadályoztatik, akkor a táplálkozás is meg kell változni. Az egyik ahornis állapot a másik által ellensúlyoztatik. Ez okánlgyva minden a növénytápszerre vonatkozó kísérletek csak oly egyéneknek volnának alkalmazandók, kiknek normális, egészséges fejlődésük semmi tekintetben nincsen megakadályozva.

Hogy az ember hústáplálékot helyettesítő tej és tojás mellett élhét, azt kétségtelenül nem lehet; de ha oly nézet merül fel, hogy ezen táplálkozás mellett az ember jobban fejlődik, mint másékkelt hústápszer mellett, akkor annak ellenében ki kell nyilatkoztatni, hogy az ilyen nézetet eddig az észszerű alaplak még csak árnyéka sem támogatja.

Hogy a hústápszerrel szervezetünkbe parasiták is behatolnak, abból nem következik az, hogy — mint a vegetarianusok állítják — a hús eledelt mellőzzük. Ezen következtetés alapszám az is kellene állítanunk, hogy a hús a kutya — s maecsa fajoknak is ártalmas. Hogy a húsból jövő parasiták beleinkben létezésük feltételét taladják, inkább azon állítás mellett, mint ellen szól, hogy a hússal való táplálkozás az emberre nézve természetzerű. Azonkívül ismeretes, hogy a növény eledellel is hatolhatnak parasiták szervezetünkbe, s hogy a növényevő állatok bele is hemzseg tőlük. Ep oly kevésbé lehet a rothadt hús karos voltól az egészséges hús káros hatásáról következtetést vonni. Hiszen a bomlásnak indult növényről való táplálkozás szintén káros és különféle betegségeket vonz maga után.

Mind Ezeket összefoglalva el kell ismerünk; hogy a kérdést közelebbről csak alapján a priori eldönteni nem lehet, — annyira a tudomány még nem haladt; távolabbi a posteriori okok alapján pedig a kérdés megoldására még kísérlet sem tétellett. De annál többet lehet erről írni. S ez az oka, hogy e tárgyra nézve az irodalom annyira elterjedt. Talán egy laikusnak nem jut észbe

TÁRCSA.

A régi magyar udvarház és a régi magyar nök.

Ira: Révész Lajos.
(Folytatás.)

Csereány rögön óta hozotta leányait — és ügyes diplomáciájával kivitte, hogy a két ifjú viszont látta egymást. — A szilaj, de alapiban nemes baróra nagy hatással volt az ábrándos szép gyermek megjelenése s bizonyára nem sokszor kellett találkozniok, hogy ennek el nem titkolható szerelme az ő szenvedélyes lelkét is vad lángokra gyújtja. Egész élete bizonyítja, hogy szerette e gyönyөгd virágot; mindamelllett is aligha lett volna a két rokon lélek egyesüléséből valami, mert Wesselényi épen olyan buzgó református volt, mint amilyen buzgó katolikusok az öreg Csereány voltak, — ha Csereány — férje által is biztatva — mindam megengedett, sőt titos módon is le nem kötelezte a szenvedélyei által vezetett ifjút. *)

Dénique, Áz egyesülés megtörtént; az ifjú baró Zsibóra vitte szerelme tárgyát.

És e perc óta e vidék nyugalma megszűnt. Szilaj lovak patkói verték föl a esendet; vadászskurtól visszahangzott az erdő. A rozsdás családgyök elhóhatott; fegyverzett

*) Zsilinszky: id. né 188. 1.

cselédék jertak az udvaron föl s alá; katonái lábra állítottak az egész környezet. *)

A rettenetes szenvedélyek által izgatott Wesselényi mindonben szerette a rendkívül. Barataitól, eseléditől, lovaitól egyaránt megkövetelte, hogy az ő vad mulatságaiban kitartsanak vele, míg ő meg nem elégette. Azok a vadászatok melyeken egy-egy nyíl-srétsebb, egy-egy puskagyütés semmibe sem vétettek; azok a rendkívüli próbák sok embert agybafekvő betegé tettek; hanem, akik kibírták, efeledelek a fardalmakat a heullusi lakomák mellett. — Az összes sportok között legnagyobb szenvedéllyel úte azonban a baró a lövésztást. Menepe pár év alatt európai hírvé lett, melyet minden — magát valódi sportsmannek tartó — angol, francia, vagy német főúr sietett fölkeresni s megismerni. — Mennyi nyaktörő produkció színhelye volt ilyen alkalmakkor Zsibó! Pl. mikor két angol lord nézte meg mènesét, befogott négy szilaj állatot, melyeket egy-egy markos lovasnak kellett tartani, hogy állva maradjanak, míg Wesselényi a bakon, a két lord a hátsó ülésen elhelyezkedtek. Ekkor aztán egy-egy s a négy sarkány vihar gyorsasággal ragadta maga után a kompy szerkezet, lefelé a zsibói vár hegyi útján. — Vad kéj rezgett át Wesselényi idegén, s éles kiáltásaival, a gyepöl csavargatásával üreket iramra igazgatta a különben is szilaj állatokat.

*) Kemény Zs. A két Wesselényi. 7. 1.

A vasút egyenesen a Szamos több ől magas meredek partjának tart s itt hirtelen kanyarodással, követe a víz folyását, a parton vezet, míg leér a síkságra. A két lord kétségbe esve látja, hogy egyenesen a Szamosnak rohannak s kiabálva könyörgőni kezdenek a barónak, hogy fogja le a négy rohanó ördögöt; ez azonban kacagva fordul hatra s a gyepöl a lovak közé dobja. . . . Villámként rohannak . . . még néhány lépés . . . és az istenek sem segíthetnek többé. . . . Ekkor Wesselényi éles hangja visított át a lödöbajon s a vendég kiabálásán s e jele rögön megállottak lovak az erőkölés miatt reszkető térdekkel; a gázda leszállt s gyönyörrel simogatta meg találatlan habtól gyönyөгs nyakat, miközben ezek barátságosan vibogtak, mintha vele egyetértetnek volna a bős tréfa keresztül vitelben. — És a két félálult lord. . . . Mosolyogva ismerték el a bravur sikerültét, de maguklan szent fogadást tettek, hogy, ha az ég összeszakadna is a földdel, ők a hazáj kitüntető szíveségére soha többé érdemeset valni nem fognak. *)

Ilyen élet folyt Zsibón.

Méltóztassanak elképzelni, hogy milyen élete volt szegény lonának. Férjét, gyermekeit imádtá s nem volt szabad mutatnia, hogy életükét félti; neki a vad jelenetek között vidám, nyugodt arccal kellett járnia. Ha a férjét a vad szenvedély ragadni kezdte,

*) Kemény Zs. A két Wesselényi. 10. 1.

neki kellett a bős indulat lecsendesíteni szép szemének egy mosolyával, puha kezeszközének egy gyönyөгd simításával, szakszer könyveivel, könyörgésével. — És áldásos beavatkozásának a legtöbbször volt haszna; Wesselényi imádtá és retettege nejt. — A hatalmas alak, a férfi erő megtetszésére meghajolt a gyönyөгő nő önfeláldozó szerelme előtt; — és soha nem felelte el ama rendkívüli szenvedéseket, melyeket neki okozott utólagosan mindig megbánt szenvedélyeskedésével.

És ha még csak miatta szenvedett volna! Hanem még olyan helyről is jöttek a szegény nőre a csapások, ahonnan épen nem várta.

Említettem, hogy Wesselényi buzgó református volt s neje katolikus. — Gyermekjeiket a baró református pap által kereszteltette meg s ezzel maga ellen zúdította az egész clerust és mindazokat, akiknek okuk volt rá nehezíteni. — Mennyi küzdelmébe, mennyi könyöbe került szegény lonának, míg férjét annyira lecsendesítette, hogy kellő mérséklettel védekezék e varatlan támadás ellen. — Egy heves, indulatos lépéssel mindent elronthatott volna; mert hát szomorú, de ismert tény, hogy bizony Mária-Therzia alatt nem valami jó labon állott a túrelmeség a vallás felekezeti között s a kormány különös gondiát képezte, hogy minden módon megszorítsák a reformátói terjedést.

